

JOSEP GIRÓ I TORÀ (1813-1881)

A mitjans del segle passat, la ciutat de Vich es debatia en una època de escasa vida cultural. En el capítol V de l'obra *Del meu fadrinatge* publicació n.º 15 de la «Biblioteca d'Autors Vigatans» apareguda en 1920, el canonge Collell anotava «De tradicions literàries, més ben dit escolàstiques n'hi havia; pero, com una vegada em deiem D. Manuel Milà i D. Marian Aguiló, quan es passava per Vich abans de l'any 1860, la migradesa feia pensar que en Balmes havia absorbit amb sa formidable producció tota la potencialitat mental de sos conterrànies. Solament dos noms sonaven per a fer ressaltar l'indigència únics òrguens de relació amb la gent de lletres de la capital i d'altres poblacions». I dels dos, un era el del apotecari, catedràtic d'Història Natural al Seminari, el doctor don Josep Giró i Torà.

Aquest paràgraf de Jaume Collell, ens dóna idea del valor que, en aquella època de penúria cultural, tingué la figura la personalitat de la qual intentem biografar, que, com els altres escassos prestigis del seu temps, tingueren de lluitar sols, sense ajut, mancats de tota mena de col·laboració i que, malgrat tot, lograren menar les aigües escases de la vitalitat vigatana cap a la corrent que havia d'ésser, més tard, precursora del renaixement literari de la ciutat.

Josep Giró i Torà va néixer a Vich el dia 15 de febrer de 1813. Estudiant en el nostre Seminari, dominà aviat el llatí i es dedicà, molt jovenet encara, a la lectura i traducció dels clàssics. En 1828, junt amb el seu condeixeble Antoni Torres, defensà les conclusions de filosofia, estudis que va acabar en el curs de 1830. Mentrestant, adverses circumstàncies familiars, l'obligaren tot just en començar la joventut, a posar-se enfront de la botiga del seu pare i de la seva llar. Desaparegudes, temporalment, aquelles, pogué traslladar-se a Barcelona, per tal de començar els estudis de farmacèutic, que cursà en el Col·legi de Farmàcia de Sant Victorià.

Batxiller en farmàcia l'any 1834 i llicenciat en 1836, sollicita en aquest mateix curs els exercicis per obtenir l'investidura de doctor, títol que li fou concedit l'any 1844. Acabats els seus estudis, les incidències familiars l'obliguen a renunciar als seus anhels de permanència a Barcelona i a retornar a la ciutat nadiua, al costat dels seus pares ja vells, sols i xacrosos, a fi de proporcionar-los-hi ajut i companyia en la seva venerable ancianitat.

Segons hom veu resenyat en alguns calendaris i guies de Vich, el trobem emplaçat com a farmacèutic a la plaça de la *Pescaderia*, n.º 2, amb el títol de Subdelegat de Farmàcia del districte de Vich.

Les activitats del doctor Giró poden ésser considerades des de dos variats i gaire bé divergents aspectes. Aquesta doble apreciació de la seva vitalitat es posà ja tant de manifest durant la seva vida, que quan amb motiu de la seva mort el *Círcol Literari* li va dedicar una vetllada necrològica a càrrec de D. Francesc de

Febrer i D. Martí Genís i Aguilar, es partiren l'estudi de la seva personalitat en aquests dos caires: el primer glosà *la seva vida pública* i el segon disertà sobre *la seva vida privada i literària*.

La vida pública del Dr. Giró, es troba constantment i tant intimament lligada a l'evolució ciutadana i a fets tan trascendentals i a voltes, únics en el curs de la mateixa, que bé es podria emprendre un treball que englobés tota l'actuació d'aquest gran home públic, i no es faria més que escriure més de mig segle d'història de la ciutat, que caldria titular, com de consuetud en alguns treballs biogràfics: *El Dr. Giró i Torà i el seu temps*.

D. Francesc de Febrer situa els inicis de la seva activitat pública vers l'any 1837, exactament el dia 11 d'agost, quan als seus 24 anys la Junta d'Electors, reunida per manament de l'Excm. Sr. Capità General del Principat, el nomena Alcalde segon de la nostra ciutat.

L'any següent, el 22 d'abril, comença a exercir el càrrec de Subtinent en el Batalló de la Milícia Nacional de la Província, ascendint a Tinent el 17 de juny del mateix any i a Capità el 10 de maig de 1840.

L'actuació del Dr. Giró va ésser providencial en aquells dies d'inclemències polítiques, fonamentada sempre en *sans principis de moral, completa educació i severa disciplina*. I encara és posa més de manifest en altres ocasions en que va ésser reclamada. Exhaurit el període del seu primer manament cívic, torna a ocupar el càrrec d'Alcalde segon, el dia 8 de setembre de 1854, quan la ciutat de Vich es trobava envaïda en el punt més àlgid d'una epidèmia de *còlera morbo*.

Una ullada a la certificació del Sr. Secretari de l'Ajuntament lliurada el dia 17 de juny de 1855, dona constància de que el Dr. Giró va permanèixer constantment sense absentar-se mai de la ciutat durant tot el temps de l'epidèmia, suministrant des del seu establiment farmacèutic obert de dia i de nit, tots els medicaments indispensables sense percebre retribució dels necessitats. Com a vocal de la Junta de Sanitat, a la que pertany des de 1857, assistí constantment a les seves sessions, fomentà el plantejament d'un Hospital provisional per a malalts pobres i militars, dirigí la farmaciola de dita casa sense remuneració de cap mena, analitzà graciosament els articles mengívols que podien afectar la salut pública i, com Alcalde segon, va presidir la Junta de Sanitat i mantes voltes el Concell Municipal interessant-se vivament pel problema sanitari urbà, visitant diàriament els malalts colèrics de l'Hospital, de la ciutat i comarca, procurant que no manquessin els auxilis conuenients als afectats i socorrent assiduament a les famílies necessitades. Aquesta conducta caritativa i altruïsta va merèixer la gratitud de tots els veïns, l'honor de veure el seu nom esculpit en la lauda que la Corporació Municipal erigí als bons patricis, i l'ofrena, conjuntament amb els demés facultatius que cooperaren a la liquidació d'aquella plaga, d'un diploma i una ploma de plata que l'Ajuntament els lliurà el dia 25 d'agost de 1855.

A mitjans de juny del 1856, va esclatar un altre moviment motivat per una crisi econòmica, de caire social, que envaint tot el territori nacional arribà fins a la nostra ciutat que va prendre part activa en diverses manifestacions de protesta i amanaçes d'agitadores provocacions. Giró, cap del Municipi, en absència de l'Al-

calde primer, D. Domènec de Bertran, amb una serenitat d'esperit i una energia a tota prova, fent us de les seves dots d'orador eloqüentíssim i convincent, pogué reduir la turbonada i tornar a la calma les enasprades aigües de l'agitació.

Novament, passats els fets, rebé mostres de l'afecte i agraïment dels seus conciudadans i de les autoritats constituïdes que volgueren deixar una estela de reconeixença a la seva capacitat, ofrenant-li una escribania d'argent amb expressiva dedicatòria.

Recobrada la pau, torna a la seva tasca habitual del professorat, a la realització de noves obres altruïstes (com ja veurem detalladament més endavant) a l'exercici de la seva professió, a les seves aficions literàries fins que, durant el bieni de 1862 a 1864, és cridat, novament, a participar en la direcció de la tasca pública nomenat Alcalde primer.

El dia 8 d'octubre de 1863, fou portador d'una de les més grans tragèdies que han assolat la vida ciutadana, amb motiu del famós aiguat produït pel desbordament de les rieres del Meder i del Gurri, a conseqüència de la gran mànega d'aigua que es vessà damunt la part sud-est de la comarca.

No cal detallar aquí les singularitats d'aquell estrall que devastà bona part dels afores corresponents al llit de les corrents esmentades i els barris forans de la ciutat, especialment el carrer de Sant Francesc, el barri del Remei, el Prat de la Riera, etc., amb la consegüent confusió que, les escenes terrorífiques, que tingueren lloc amb aquest motiu, deixaren en l'esperit dels pacífics ciutadans. Un resum concret de les conseqüències de la tragèdia, inclou més d'un centenar de cases arruïnades, més de cinquanta morts, altres tants ferits, cent vint-i-sis persones acullides a l'Hospital i Cases de Beneficència, paratges assolats camps inundats, hortes negades. Pot consultar-se un estudi titolat *Desgracias de Vich* que inclou una descripció de l'estat geològic i climatològic de la comarca, la relació del furios temporal, les desgràcies ocasionades i els remeis posats en pràctica per remeiar-les, degut a la ploma dels doctors Francesc d'Assís Aguilar i Joaquim Salariach, il·lustrat amb nou litografies, i editat a la impremta dels germans Soler, com també la *Memoria y Planos del siniestro ocurrido en esta ciudad en la madrugada del día 8 de Octubre de 1863 a consecuencia de la avenida del río Meder* firmat per l'arquitecte D. Narcís Josep M.ª Bladó.

La descripció dels actes heròics portats a cap en el curs de la catàstrofe inclou en primer terme l'actuació del digníssim alcalde Dr. Giró, el qual avisat pels municipals, a les tres de la matinada, va traslladar-se immediatament a les Cases Consistorials per tal d'anar rebent notícies i expedir amb celeritat les ordres convenientes. Convocà les altres autoritats, cos de bombers i conjunts d'auxili. Publicà dos pregons per a fer front a les primeres necessitats i encara dictà una altra ordre: que des de la seva farmàcia es despatxessin, gratuïtament, tots els remeis que fossin sol·licitats. Amb les demés autoritats es dirigí al lloc de la inundació, avançant a mesura que les aigües els cedien el pas, dirigint, encoratjant i participant en els treballs de salvament. Passades les primeres hores, disposa la sepultura de les víctimes, organitza la cura dels ferits, procura la seguretat dels interessos salvats i obre una subscripció suavitadora de tantes desgràcies que pren interès arreu i que inicia la Reina Regent i l'Estat Espanyol, els fruits de la qual rectament administrats per una

Junta de veïns, sota la inspecció del Municipi, foren suficients per a indemnitzar els perjudicis materials i atendre les reclamacions justificades i controlades per pèrits nomenats expressament.

En els diaris vigatans de l'època, especialment en l'*Eco de la Montanya*, no deixen de trobar-se, en aquesta ocasió, paraules fèrvides de lloança vers la conducta intel·ligent i encertada de l'Alcalde Constitucional, Dr. Giró, en mig d'aquells difícils aconteixements.

Encara en el mes de maig de 1874, després d'un llarg període d'aïllament de la labor pública, en una altra ocasió d'embulls polítics, de lluita fratricida, que no es detallen per no allargar massa aquesta relació, la venerable figura del Dr. Giró, amb la seva paraula enardida, logra encarrilar els afers directius de la ciutat cap a la solució adequada d'una Corporació Municipal digne d'afrontar els compromisos pels quals era cridada, inspirada en l'exemple i les mostres de patriotisme que tothora i en aquest moment encara, eren fruit de la mentalitat clara i rectora del nostre biografiat.

Des dels alts càrrecs en que l'havem vist situat va saber aprofitar les facultats que li concedien la possessió dels mateixos, per esdevenir un decidit protector de totes les institucions que podien representar un benefici per la ciutat i pels seus conciutadans. I esmerça els seus esforços en afavorir i protegir d'una manera primordial el problema de l'ensenyament en tots els seus aspectes.

En aquest punt podem esmentar que, en la sessió del 29 d'octubre de 1855, conquereix l'acord d'instal·lar una escola parvulària en el claustre de l'ex convent de Sant Domènec, a benefici dels assilats de la Casa de Caritat. Com a president de la Comissió Local d'Instrucció Primària s'encarrega personalment de portar a terme, ràpidament i d'una manera francament econòmica, aquesta obra, inaugurada el 21 de gener de 1856. Al mateix temps, presenta al Govern una proposta per la creació d'una Escola Superior i dicta varis reglaments d'ordre interior de dites escoles, destinats al seu constant millorament.

Més endavant, el trobem que realitza una campanya activíssima a favor de les Escoles Municipals de Dibuix i de Música, creant, entre els alumnes més avantatjats d'aquesta darrera, una notable Banda Municipal.

Per acabar aquesta ressenya de la seva activitat pública no podem deixar d'esmentar un fet en la realització del qual el Dr. Giró va posar-hi tota la seva influència i tot el seu sentiment. Amic de Balmes, successor d'ell en la Càtedra de Matemàtiques, com veurem en la segona part d'aquest article, s'adonava dels estralls amb que la malaltia socavava el seu delicat organisme, prodigant-li bons consells amb el cordial desig de veure'l recobrar la salut ja, aleshores, irreversiblement compromesa. El Dr. Genís, en proporcionar-nos aquestes dades, descriu la devoció d'aquesta entrançable amistat i la nostalgia que va envair el cor del Dr. Giró en l'absència definitiva del gran amic. No estranya, doncs, que, assíduament, visités la tomba monumental que guardava les seves despulles en el cementiri i no es rar, tampoc, que fos el primer en adonar-se de l'estat ruïnós que aquest monument oferia. Es feu un deure amical perpetuar honorablement la memòria de l'amic predilecte, cercant un emplaçament de màxima categoria i de palpable

enlluernament per les generacions futures. I es llençà a la tasca de posar en pràctica el pla concebut, consultà parers, interessà l'opinió pública en aquest aspecte, va fer-ne propaganda activa en revistes estrangeres, i la seva consuetudinària eloqüència ressonà arreu incansable, fins a veure col·locades les despulles de Balmes en el centre dels claustres de la Catedral de Sant Pere.

Acabem la primera part d'aquest treball remarcant un fet veritablement descoratjador. *La Veu del Montserrat* del dia 7 de gener de 1882, en donar compte de l'enterrament del Dr. Giró, recentment traspassat el 31 de desembre, fa constar la gran manifestació de dol que acompanyà les seves despulles, el nombrós acompanyament amb «tot el Claustre del Seminari que hi assistí amb atxa donant aqueixa última prova d'afecte al que per espai de 36 anys havia regentat la Càtedra d'Història Natural».

I afegeix: «Els ciutadans notaren la falta del Cos Municipal al enterro. Si per algú s'havia de fer una excepció era realment per l'inoblidable Dr. Giró que era la viva personificació d'amor a la pàtria i de les virtuts cíviques» posada de manifest, tant palesament, en els moments de perill i dolorosos, que havia sabut superar, amb tanta bona voluntat com eficiència, – com hem pogut veure demostrat amb pocs exemples, – des del lloc preeminent de la més Alta Magistratura de la Ciutat.

MIQUEL S. SALARICH.
